

80 let v skrbi za starejše, slepe in slabovidne

Na obrobju Škofje Loke se nahaja Center slepih, slabovidnih in starejših, javni socialno-varstveni zavod, katerega dejavnost in tradicija segata v daljne leto 1936, ko so oživelj prostori Strahlovega gradu v Stari Loki.

Na začetku je v gradu, Domu slepih, živelo med 30 in 40 oskrbovancev, ki so sem prišli iz vse Slovenije in se ukvarjali s ščetkarstvom in pletarstvom. Šele po 2. svetovni vojni so se postavili temelji za enakopravno vključitev slepih in slabovidnih v življenje in delovne procese.

Življenje v domu je postopoma dobilo povsem nove oblike in preraslo običajno skrb za slepe. Grad so obnovili in pridobili prostor za 90 oskrbovancev. Zgrajene so bile delavnice, organizirana je bila šola za učence v gospodarstvu, ki

Pogled na Center slepih, slabovidnih in starejših Škofja Loka s strani Lubnika. (foto:

Egon Cokan)

Na začetku je v Domu slepih, v gradu, živelo od 30 do 40 oskrbovancev.

(foto: arhiv CSS)

Službe v Centru nenehno nadgrajujejo in bogatijo svoje delo s sodobnimi spoznanji.

(foto: arhiv CSS)

so se učili ščetkarske, pletarske in metlarske obrti. V šestdesetih letih sta se Dom slepih in Invalidske delavnice združila – nastal je Center slepih, edini zavod v Sloveniji, ki je reševal probleme poklicnega usposabljanja, zaposlovanja in domskega varstva slepih in slabovidnih.

Številni občani so v tem času živeli po domovih po vsej Sloveniji, prostori v gradu so postajali neprimerni, pogoji za delo so bili slabi. Zavedali so se, da je za tako kompleksne naloge potreben korak naprej; tudi s podporo, pobudo ter oblikovanjem socialne politike lokalne skupnosti je bila v letu 1979 zgrajena nova stavba. Slepim in slabovidnim je bilo namenjenih 80 postelj, preostale pa občanom nekdanje Občine Škofja Loka (skupaj 214 postelj). Zgrajeni so bili tudi šola, internat, telovadnica in bazen.

Z dograditvijo prostorov so bili postavljeni pogoji, da tudi starejši ljudje preživijo svojo jesen življenja v primernem okolju. Starost namreč ni konec življenja, je nekaj več, je smisel in kakovostno preživljanje časa z različnimi aktivnostmi, dejavnostmi in programi, ki so jih takrat razvijali v duhu gerontoloških načel *Dodajmo življenje letom*.

Center je tako brez večjih sprememb deloval do leta 2000, ko se nekoč povezana celota ter skrb za ljudi postavi na nov mejnik. V tem letu invalidske delavnice postanejo samostojno podjetje, štiri leta kasneje pa se srednja šola (zaradi premajhnega števila dijakov) združi z Zavodom za slepo in slabovidno mladino Ljubljana. Dom se preimenuje v Center slepih, slabovidnih in starejših ter samostojno nadaljuje z delom, razvojem ter poslanstvom, ki danes omogoča nastanitev 220 stanovalcem.

Nove investicije so se nadaljevale po letu 2008. Adaptirana in nadzidana je bila glavna stavba, s čimer je Center poleg prostorov za upravne službe pridobil še kako pomemben večnamenski prostor za kulturne in družabne prireditve ter verske obrede. Novi so še prostor za delovno terapijo in fizioterapijo, knjižnico, frizerski salon, vgrajeno je bilo tudi novo bolniško posteljno dvigalo.

V letu 2010 je bil, skupaj z VDC Kranj, na zelenici pred domom urejen park za razgibavanje, preurejeni sta bili recepcija in kotlovnica z novim energentom,

plinom. Od tega leta dalje, pa vse do leta 2016, so potekale tudi prenove posameznih nadstropij. Najprej je bilo obnovljeno najvišje nadstropje, oddelek Zimzelen, sledili so Zarja v četrtem Mavrica v tretjem, Klasje v drugem in Livada v prvem nadstropju. V vmesnem času sta bili popolnoma obnovljeni tudi kuhinja in pralnica, kjer ni bil namen le prenova zaradi dotrajanosti, ampak je bilo poskrbljeno tudi za prihranek energije ter vzpostavitev nadzora nad porabo energije, povečanje energetske učinkovitosti in seveda tudi izboljšanje delovnih pogojev zaposlenih.

V letu, ko je Center praznoval 80-letnico delovanja, je pridobil še eno novost. Obnovljen je bil park, ki je bil zaradi gradbenega posega pri urejanju kanalizacije in tudi žledoloma precej poškodovan. Ustvarjen je bil park čutil, ki slepim, starejšim, gibalno oviranim in drugim obiskovalcem ter sprehajalcem omogoča odkrivanje posameznih čutil, saj je vsaka zaznavna cona namenjena enemu od čutov (vidu, sluhu, tipu, vonju in okusu).

Center danes izvaja dejavnost institucionalnega varstva za starejše in kot edini v državi zagotavlja prilagojene prostore in okolico za življenje slepih in slabovidnih oseb. Zaposleni so za delo z njimi usposobljeni, nove stanovalce pa usposobijo, da se orientirajo in znajdejo v Centru in bližnji okolici. Nudijo jim spremstvo, pomoč pri pisanju pošte, urejanju osebnih stvari, svetovanje ter pomoč pri nakupu aparatov ali naprav. Prilagojeno bivalno okolje (dvigali, opremljeni z zvočnimi obvestili, stopniščna otipljiva držala, oglasna deska z informacijami v brajici, različni pripomočki) jim omogoča, da so lahko čim bolj samostojni.

Storitve, ki jih Center nudi, so primerljive z večino drugih domov po Sloveniji. Stanovalcem omogoča kakovostno nastanitev, celodnevno oskrbo in aktivno preživljanje prostega časa v kulturnem, družabnem in duhovnem pomenu. Glede na zdravstveno stanje posameznika se jim nudi kakovostno in zahtevno zdravstveno nego in oskrbo. Različne službe za oskrbo starostnikov svoje delo

Center ponuja številne projekte, dogodke in aktivnosti ter ves čas išče možnosti za razvoj in nova povezovanja znotraj zavoda in tudi v širši lokalni skupnosti. (foto: arhiv CSS)

Neprecenljiv park z mogočnimi drevesi od leta 2016 slepim, starejšim, gibalno oviranim in drugim sprehajalcem ter obiskovalcem omogoča tudi odkrivanje posameznih čutil. (foto: Nives Lunder)

»Delamo s srcem« je slogan, ki je prepoznan v vsakem dnevu posebej, v stikih s posamezniki in na številnih skupinskih ali drugih srečanjih. (foto: arhiv CSS)

V zadnjih letih je bila zgradba Centra skoraj v celoti obnovljena, dodale so se številne nove vsebine. Glavni namen in vsakodnevni izziv sta zagotavljanje dobrega in kakovostnega življenja ter topline in domačnosti. (foto: arhiv CSS)

nenehno nadgrajujejo in bogatijo s sodobnimi spoznanji, uspeh dela pa se meri z zadovoljstvom stanovalcev, svojcev in zaposlenih. Ob tem je najbolj pomembno, da se stanovalci počutijo čim bolj domače, sprejete in so zadovoljni s storitvami.

Poleg osnovne dejavnosti Center ponuja tudi druge storitve. Izvaja se program dnevnega varstva, ki je namenjen osebam, ki še ne potrebujejo celodnevnega institucionalnega varstva, ampak le določeno število ur v dnevu, kar jim tudi omogoča, da čim dlje ostanejo v domačem okolju. Program začasne namestitve omogoča razbremenitev svojcev za določen čas v času dopustov, bolnišničnega zdravljenja, okrevanja po operativnih posegih ali kot priprava na kasnejši sprejem v Center. Od leta 2015 se izvaja tudi pomoč družini na domu, ki se je izkazala kot dobra vez z domačim okoljem, saj se številne občane, ki imajo v Centru že vlogo za institucionalno varstvo, spremlja, zaznava potrebe in omogoča lažjo pripravo na morebitni prihod vanj.

V zadnjih letih je bila zgradba Centra slepih, slabovidnih in starejših skoraj v celoti obnovljena, s čimer se je sledilo in izboljšalo trende sodobnega bivanja ter oskrbe starejših in invalidnih oseb. Dodali so številne nove vsebine, vsak dan znova pa je izziv prisluhni stanovalcem, zaznati potrebe starajoče se populacije, se temu glede na možnosti prilagajati in nuditi stanovalcem domačnost, varnost, zasebnost, človečnost in toplino. Center je vedno iskal nove možnosti za razvoj in dolgoročno se želi preoblikovati v gerontološki center, ki bo omogočal ljudem, ki tu živijo in delajo, dobro in kakovostno življenje. »Delamo s srcem« je bil slogan ob častitljivi obletnici in prav tako bo tudi v prihodnje.

Iz arhiva CSS Škofja Loka povzela Nataša Kalan, univ. dipl. soc. del., CSS Škofja Loka